

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobkyně: **L. S.**, zast. Mgr. Lenkou Vančurovou, advokátkou se sídlem Na Pláni 3794/2, Jablonec nad Nisou, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní tř. 118/16, Praha 1, ve věci žaloby proti rozhodnutí žalované ze dne 7. 4. 2015, č. j. 677/15, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. 12. 2018, č. j. 10 A 67/2015 – 49,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost žalobkyně **se zamítá**.
- II. Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalované **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.
- IV. Ustanovené zástupkyni, advokátce Mgr. Lence Vančurové, **se přiznává** odměna za zastupování žalobkyně v řízení o kasační stížnosti v částce **6 800 Kč**, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalovaná rozhodnutím ze dne 7. 4. 2015, č. j. 677/15 (dále jen „napadené rozhodnutí“), nevyhověla žalobkyni, která se na ní žádostí ze dne 11. 3. 2015 domáhala, aby jí ve smyslu § 18 odst. 2 a odst. 3 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění účinném ke dni 30. 6. 2018 (dále jen „zákon o advokacii“), určila advokáta, jenž žalobkyni poskytne právní služby bezplatně. Žalovaná dne 18. 3. 2015 žalobkyni vyzvala, aby své podání

doplnila prostřednictvím k výzvě přiloženého formuláře, v němž měla prokázat své příjmové a majetkové poměry dle § 18 odst. 3 zákona o advokacii, jakož i uvést jména dvou advokátů, které žalobkyně požádala o poskytnutí právní služby a byla odmítnuta. Žalovaná rozhodla tak, že žalobkyni nebude advokát ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o advokacii určen, jelikož neprokázala nemožnost zajištění si právní služby způsobem v zákoně uvedeným, když ve formuláři neuvedla žádné právně významné skutečnosti osvědčující existenci dané zákonné podmínky, s níž zákon spojuje vznik práva na určení advokáta žalovanou.

[2] Žalobkyně se proti napadenému rozhodnutí bránila žalobou podanou u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), který v její věci rozhodl rozsudkem ze dne 18. 12. 2018, č. j. 10 A 67/2015 – 49 (dále jen „napadený rozsudek“), jímž žalobu zamítl. Žalobkyně zejména namítala, že má za nepochybné, že jednání s několika advokáty o tom, zda žalobkyni budou zastupovat bezplatně, by nebylo úspěšné, neboť advokáti poskytují právní služby pouze za odměnu. Dále tvrdila, že se žalovaná nevypořádala s důvody jí namítanými a že požadovala splnění podmínky neúspěšných jednání s několika advokáty, ačkoliv si byla v jejím případě vědoma marnosti takových jednání. K tomu navrhla výslech svědka, avšak nekonkretizovala, o koho by se mělo jednat, a dále navrhla provést důkaz obsahy jí uvedených spisů.

[3] Podle městského soudu žadatel o určení advokáta dle § 18 odst. 2 zákona o advokacii musí kumulativně naplnit tři podmínky: písemně požádat žalovanou o určení advokáta, nesplňovat podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních předpisů a nebyt schopen se domoci poskytnutí právních služeb podle zákona o advokacii. Splnění poslední podmínky žadatel žalované obvykle prokazuje písemným potvrzením několika advokátů, které oslovil a kteří se odmítli jeho věci ujmout. Podle městského soudu poskytování právních služeb advokátem zpravidla za odměnu (viz § 22 odst. 1 zákona o advokacii) nevylučuje jejich provedení tzv. „*pro bono*“, tedy pro veřejné blaho, eventuálně za odměnu přiměřenou majetkovým poměrům žadatele. Městský soud nevyhověl návrhu na provedení důkazů, neboť žalobkyně nekonkretizovala totožnost svědka a důvod jeho předvolání; další dokazování by na posouzení splnění podmínek pro určení advokáta dle § 18 odst. 2 a odst. 3 zákona o advokacii nemělo vliv.

II. Kasační stížnost žalobkyně a vyjádření žalované

[4] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) v kasační stížnosti podané v zákonné lhůtě a v jejím doplnění uplatnila důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[5] Stěžovatelka se především neztotožňuje s výkladem § 18 odst. 2 zákona o advokacii zastávaným městským soudem, neboť z tohoto ustanovení výslovně neplyne podmínka negativního prohlášení nejméně dvou advokátů.

[6] Namítá dále, že nebyla srozuměna s právním názorem soudu vyjádřeným v odst. 23, 26 a 27 odůvodnění rozsudku a soudu vytýká překvapivost a postupu soudu a nedostatek součinnosti. Míní, že § 51 odst. 1 s. ř. s. nelze zneužít k tíži účastníka, je-li tu nejistota týkající se identity navrhovaného svědka. Jeho výsledkem by pak bylo možno prokázat, že žalovaná vede o stěžovateli a jejím manželovi zvláštní evidenci dokládající údajné

problematické vztahy stěžovatelky s jejími minulými právními zástupci. Závěrem se domáhá provedení důkazu výsledkem svědka, a to Ing. V. S. Stěžovatelka navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek městského soudu zrušil.

[7] Žalovaná navrhla kasační stížnost zamítnout. Z její evidence žádostí stěžovatelky o určení advokáta, které se týkaly jiného práva uplatňovaného stěžovatelkou, neplynou závazné informace o jejích poměrech i pro další kauzy včetně nyní posuzované. Podle žalované nebylo důvodu provést důkaz výsledkem až nyní identifikovaného svědka, neboť k tomuto „odtajnění“ mohlo dojít již v řízení před městským soudem.

[8] Stěžovatelka v doplnění kasační stížnosti uvedla, že žalované bylo z její dřívější činnosti známo, že stěžovatelce byli ve více případech ustanoveni zástupci z řad advokátů, a tedy že se stěžovatelce v minulosti opakovaně nedařilo domoci se právních služeb jinak. Proto byl požadavek žalované na další prokazování splnění této podmínky nad rámec zákona. Zákon o advokacii podle ní nestanoví výslovně povinnost žadatele prokázat, že marně oslovil dva advokáty. Žalovaná měla a mohla se zřetelem k okolnostem případu od tohoto požadavku ustoupit, případně jeho nesplnění nesankcionovat rozhodnutím o neurčení advokáta.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnila stěžovatelka v podané kasační stížnosti, a přitom neshledal vady uvedené v odstavci 4, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[10] Kasační stížnost není důvodná.

[11] Podle § 18 odst. 2 zákona o advokacii *(t)en, kdo nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů a ani se nemůže domoci poskytnutí právních služeb podle tohoto zákona (dále jen „žadatel“), má právo, aby mu Komora na základě jeho včasného návrhu advokáta určila. (...).*

[12] Podle § 18 odst. 3 zákona o advokacii, *(p)okud žadatel žádá, aby mu byly právní služby určeným advokátem poskytnuty bezplatně nebo za sníženou odměnu, je povinen současně s podáním návrhu na určení advokáta Komorou prokázat, že jeho příjmové a majetkové poměry takové poskytnutí právních služeb odůvodňují; způsob prokazování příjmových a majetkových poměrů žadatele, jakož i rozsah údajů, které je žadatel povinen Komoře sdělit, stanoví Ministerstvo spravedlnosti po předchozím vyjádření Komory vyhláškou.*

[13] Podle § 22 odst. 1 zákona o advokacii *(a)dvokacie se vykonává zpravidla za odměnu; od klienta lze žádat přiměřenou zálohu.*

[14] Interpretace § 18 odst. 2 zákona o advokacii provedená městským soudem je správná. Nejvyšší správní soud se již k problematice obdobně vyjádřil v rozsudku ze dne 24. 11. 2016, č. j. 9 As 245/2016 – 31: *„(...) žadatel nesmí splňovat podmínky pro ustanovení soudem (např. se bude jednat o řízení před správními orgány), více advokátů mu odmítlo*

poskytnout právní služby (např. z důvodu, že po nich žadatel požadoval výkon advokacie bezplatně) a včas si požádá o určení Českou advokátní komoru.“

[15] Je pravda, že § 18 odst. 2 zákona o advokacii v rozhodném znění výslovně neuvádí, jakým způsobem má žadatel prokazovat, že *se nemůže domoci poskytnutí právních služeb podle tohoto zákona*; podmínka negativního prohlášení dvou advokátů ze zákona výslovně neplyne. Judikatura Nejvyššího správního soudu a soudů krajských nicméně dovodila, že podmínku žadatel splní zejména (typicky) tak, že osloví více advokátů s požadavkem na zastupování, avšak s negativním výsledkem (viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 2. 2017, č. j. 9 Ad 18/2015 – 158; rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 11. 2016, č. j. 9 As 245/2016 – 31). Pokud tedy žalovaná požadovala na stěžovatelce, aby prokázala neúspěšné oslovení alespoň dvou advokátů, postupovala v intencích této judikatury.

[16] Je obecně známo, že v ČR působí natolik velký počet advokátů, že prakticky v každém větším městě jich lze oslovit minimálně desítky, mnohdy stovky. Proto nelze v žádném případě ani u žadatele, který se na žalovanou se žádostí o určení advokáta obrací opakovaně a může být považován v určitých ohledech za klienta, jemuž se právní pomoc poskytuje jen velmi obtížně, *a priori* mít za to, že jej každý oslovený advokát odmítne. Po žadateli je tedy třeba zásadně vyžadovat, aby alespoň dva, lépe více advokátů nejprve oslovil, než se obrátí na žalovanou se žádostí o určení advokáta. Splnění této podmínky je zcela v souladu s dikcí i smyslem a účelem § 18 odst. 2 zákona o advokacii.

[17] Jistě nelze zcela vyloučit, že se může objevit žadatel, u něhož bude ze specifických důvodů, jež nyní v obecné rovině nelze popsat, krajně nepravděpodobné, že by se jej jakýkoli jím oslovený advokát ujal. Pokud by tomu tak zcela výjimečně vskutku bylo, bylo by možno v tomto konkrétním případě od požadavku oslovení alespoň dvou advokátů upustit. Přesto však i tak by bylo třeba, aby dotýčný žadatel tvrdil a doložil ony zcela mimořádné okolnosti, kvůli nimž je v jeho konkrétním případě vysoce pravděpodobné, že obrácení se na jakéhokoli jemu rozumně dostupného advokáta bude neúspěšné. Nic takového však stěžovatelka nejen neprokázala, ale ani netvrdila. Její obecný postesk, že žalovaná přece musí vědět z minulých stěžovatelčiných případů, že ji advokáti odmítají, a proto po ní nelze požadovat, aby se na ně obracela, v žádném případě k prokázání splnění podmínky, že *se se nemůže domoci poskytnutí právních služeb* podle zákona o advokacii, nepostačuje. V situaci stěžovatelky je požadavek, aby vždy aspoň dva advokáty oslovila, navýsost přiměřený a velmi jednoduše splnitelný a žádné zcela mimořádné okolnosti u ní nejsou patrné.

[18] Důvodná není ani námitka, že městský soud neposkytl stěžovatelce dostatečnou součinnost a rozhodl věc nepředvídatelně bez jednání. Stěžovatelka s projednáním a rozhodnutím věci bez nařízeného ústního jednání souhlasila, neboť s takovým postupem nevyslovila nesouhlas (viz č. l. 9 spisu městského soudu). To, že městský soud zaujal stejný právní názor jako žalovaná (přičemž vyjádřil ve svém rozhodnutí své úvahy a z nich vyplývající závěry, včetně toho, proč nemá za potřebné ve věci konat dokazování), není v rozporu se zásadou předvídatelnosti rozhodnutí.

[19] Ohledně námitky nevyslechnutí svědka a opětovného návrhu na provedení důkazu jeho výsledkem poukazuje Nejvyšší správní soud na § 52 odst. 1 s. ř. s., podle nějž soud rozhodne, které z navržených důkazů provede. Soud se přitom může i rozhodnout, že navržený důkaz neprovede; to však musí přezkoumatelným způsobem odůvodnit (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2005, č. j. 5 Afs 147/2004 - 89). Městský soud stručně, avšak dostatečně odůvodnil nevyhovění návrhu stěžovatelky na provedení dokazování výsledkem svědka. Z jeho odůvodnění je patrné, že důkaz neprovedl, neboť stěžovatelka nijak nespecifikovala svědka, jehož výsledek navrhla, ani to, k prokázání jakých skutečností by měl tento výsledek vést a jak by měl přispět k posouzení splnění podmínek pro určení advokáta dle § 18 odst. 2 a odst. 3 zákona o advokacii. S tímto závěrem se lze plně ztotožnit. Stěžovatelkou navržené důkazy nemohly nic změnit na nesporné skutečnosti, že se na minimálně dva advokáty neobrátila se žádostí o právní pomoc, přičemž nešlo v jejím případě o situaci, kdy by to po ní zcela výjimečně nebylo možno spravedlivě požadovat.

IV. Závěr a náklady řízení

[20] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl.

[21] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, *(n)estanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl.* Stěžovatelka v řízení úspěch neměla, proto jí právo na náhradu nákladu nenáleží. Žalované žádné náklady s tímto řízením nad rámec běžné činnosti nevznikly, a Nejvyšší správní soud proto rozhodl, že žalované, která by jako procesně úspěšný účastník řízení o kasační stížnosti nárok na náhradu nákladů tohoto řízení zásadně měla, se tato náhrada nepřiznává.

[22] Stěžovatelce byla usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 5. 2019, č. j. 2 As 17/2019 - 40, ustanovena zástupkyně pro řízení před soudem Mgr. Lenka Vančurová, advokátka se sídlem Na Pláni 3794/2, Jablonec nad Nisou. Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. platí v takovém případě odměnu advokáta včetně hotových výdajů stát. Zástupkyni náleží podle § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, odměna za dva úkony právní služby (první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení; vyhotovení doplnění kasační stížnosti) ve výši 6 200 Kč (§ 11 odst. 1 písm. b) a d) citované vyhlášky] a náhrada hotových výdajů ve výši 600 Kč (§ 13 odst. 3 citované vyhlášky), celkem tedy 6 800 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. srpna 2020

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu